

ELS JUDICE DE RAPALLO, ARMADORS, OFICIALS REIALS, MILITARS I CASTLANS DE TAMARIT

Manel Güell

Poc coneixem sobre la família Judice establerta a Barcelona a principis del segle XVII, n'hem tingut prou sabent que el 1631 van adquirir la castlania de Tamarit, augmentant la propietat amb algunes compres immobles més⁽¹⁾. D'ençà aquell any, i fins 1662 en que havien alienat la castlania a favor de Francesc de Montserrat, es succeïren tres castlans pertanyents a aquesta nissaga, Sebastià, Francesc i Paula, encara que hi ha altres membres interessants de conèixer de més d'aprop.

AGUSTÍ JUDICE BENETA

El genearca d'aquesta branca familiar establerta a Barcelona va ser Agustí Judice Beneta, fill de Sebastià Judice i de Nicoleta Beneta. Procedia de Rapallo, una localitat del Genovesat, i estava maridat amb una membre de la poderosa família genovesa dels Fiesco, Maria Fiesco Sauli, filla d'Agustí Fiesco i de Solomea Sauli⁽²⁾.

Els Fiesco

Els Fiesco eren uns dels principals banquers i factors que tenia la monarquia hispànica. Sinibald Fiesco era, el 1611, membre de la Diputació del

1. ROVIRA i GÓMEZ, SALVADOR-J. *Tamarit*. Tarragona: Centre d'Estudis d'Altafulla, 1991, p. 47-48. La grafia d'aquest cognom italià presenta múltiples versions, Giudice, Guidice, Giudici, etc. En el present treball, nosaltres hem optat per la que apareix majoritàriament en la documentació: Judice.

2. GARCÍA CARRAFA, ALBERTO Y ARTURO. *Diccionario heráldico y genealógico de apellidos españoles y americanos*. Madrid: Hauser y Menet S.A., 1930, XLV, p. 202.

Medio General (amb dret d'utilitzar carrossa de quatre cavalls), durant el primer lustre d'aquesta dècada se li donà llicència i es posaren a la seva disposició galeres per transportar dinerari a la península ibèrica; el 1627 fou un dels afectats per la suspensió de consignacions (bancarrota) decretada per Felip IV⁽³⁾. Creiem que l'Agustí Fiesco que ens apareix en nombroses notícies podria ser, sinó el sogre, més aviat el cunyat del nostre Agustí Judice, ja que operen en la mateixa època que ell i més tard, el que és més, aquests Fiesco eren, el 1624, tesorers de la *Cruzada*, càrrec que passarà als Judice. Agustí Fiesco, era tesorer del Cardenal-Infant, tenia casa parada a la Cort, on operava en banca amb el seu germà Francesc. El febrer de 1624 van simular una fallida, fictícia, per tal d'esquivar compromisos econòmics amb la Corona, però un registre a la seva mansió posà al descobert cofres plens de diners i joies; Francesc Fiesco fou empresonat i torturat, i només quedà lliure perquè va intercedir per ell la reina. Aquest episodi i el trobar-se entre els afectats per la bancarrota de la Corona de 1627, propicià que ja no volessin, o no podessin fer més assentaments⁽⁴⁾. Tanmateix, van seguir servint Felip IV d'una manera inestimable, transportant armes als Doria o als hugonots, i en moltes altres comeses, de forma que van quedar-ne tant satisfets que el 1639 se li concedien sengles hàbits de Santiago i de Calatrava, i el 1647 una pensió i facilitats per al pagament de la *media annata* (taxa per tramitar l'expedició de privilegis nobiliaris)⁽⁵⁾. L'última Judice d'aquesta família, Paula, instava els seus successors, el 1680, en el seu testament, a tenir "*cuydado particular de cobrar la hacienda que tinch en la señoría de Génova y en tot lo Genovesat per la casa de Judice y per la casa de fiesco*"⁽⁶⁾.

3. GARCÍA GARCÍA, BERNARDO. "La nueva Babilonia de España". En: MORAN, MIGUEL y GARCÍA, BERNARDO, J. (ed.) *El Madrid de Velázquez y Calderón. Villa y Corte en el siglo XVII. I. Estudios Históricos*. Madrid: Ayuntamiento / Fundación Caja Madrid, 2000, I, 17-40: 32; MAGDALENO, RICARDO. *Papeles del Estado de Génova (Siglos XVI-XVIII). Catálogo XXV del Archivo de Simancas*. Valladolid: Archivo General de Simancas, 1972, p. 224-225; DOMÍNGUEZ ORTIZ, ANTONIO. *Política y hacienda de Felipe IV*. Madrid: Editorial de Derecho Financiero, 1960, p. 102. Aquest autor nomena igualment un Tomàs Fiesco, que ja el 1592 era factor de Felip II a Gènova (p. 100).

4. SANZ AYAN, CARMEN. "Bajo el signo de Júpiter: negocios y hombres de negocios en el Madrid del seiscientos". En: MORAN, MIGUEL y GARCÍA, BERNARDO, J. (ed.) *El Madrid de Velázquez y Calderón. Villa y Corte en el siglo XVII. I. Estudios Históricos*. Madrid: Ayuntamiento / Fundación Caja Madrid, 2000, I, 61-79: 72; DOMÍNGUEZ, POLÍTICA y hacienda de Felipe IV..., p. 102-103.

5. El 1633 es detecten activitats de l'ambaixador espanyol a Gènova per atraure's a Fiesco al servei de Castella, i l'any 1634 i el 1643 s'expedien partides econòmiques al seu compta. D'aquest últim any és un expedient que diu "*Merced que merece D. Agustín Fiesco retirado del servicio militar; beneficosa actuación que puede realizar en Génova*", i dos anys més tard, el 1645, un altre expedient parlava de la conveniència de continuar l'assistència que se li donava "*por sus buenos servicios...*". MAGDALENO, RICARDO. *Papeles de Estado... Génova...*, p. 242, 243, 266, 274 i 279; MAGDALENO, RICARDO. *Papeles de Estado. Milán y Saboya (Siglos XVI y XVII). Catálogo XXIII del Archivo de Simancas*. [Madrid]: Dirección General de Archivos y Bibliotecas / Istituto di Storia Medioevale, 1961, p. 315, 331, 333, 343 i 455; MAGDALENO, RICARDO. *Estudios pequeños de Italia (Siglos XVI-XVIII). Catálogo XXVII del Archivo de Simancas*. Valladolid: Archivo General de Simancas / Consiglio Nazionale delle Ricerche, 1978, p. 120 i 233.

6. Arxiu Històric de protocols de Barcelona [= AHPB], Josep Güell, not., *Segon Llibre de Testaments* (1678-1689), f. 9-17.

L'ascensió dels Judice catalans

Cal apuntar que malgrat que l'enllaç amb els Fiesco pogués resultar profitosa, Pujades afirmava que l'esposa d'Agustí Judice, Maria Fiesco, "*a bé que bastarda és senyora de molt ser y valor...*"⁽⁷⁾. Certitut o infàmia, aquesta circumstància no va impedir que els seus descendents entressin a les principals Ordes Militars castellanés, en l'ingrés de les quals s'exigia un expedient previ i un arbre ascendent impol·lut.

Agustí Judice era armador i es dedicava a fabricar bucs de guerra per la Corona hispànica, i és sabut que l'ajut en matèria militar era molt preuada a Madrid. Pujades ja apuntava que bona part de la fàbrica de galeons del rei que es bastien a les drassanes de Barcelona eren per compte dels Judice. No resulta estrany, doncs, saber que Agustí Judice rebia privilegi de Noblesa el 10 de desembre de 1620, ni tampoc que aplegués una enorme fortuna amb la qual es va permetre adquirir una de les millors mansions de Barcelona, el palau del carrer Montcada⁽⁸⁾.

La casa del carrer de Montcada

La casa datava de mitjans del segle XII, quan Guillem de Montcada comprà els terrenys al municipi i hi edificà unes cases (que formaren el nucli conegut com *Vila Nova*) i entre aquestes una de grandiosa que va passar a habitar amb la seva família. Amb el lògic creixement de la urbs barcelonina, aquell nucli acabà conformant el carrer de Montcada, i la casassa, el seu palau. Després d'acollir els Montcada va ser seu de la Diputació, i finalment passà a ser propietat d'Agustí Judice⁽⁹⁾. El 1680 encara els pertanyia la mansió, en la persona de Paula de Judice Spinola que hi habitava, la qual al testar la vinculà patrimonialment, o sigui, prohibí els descendents que l'alienessin, llevat del cas que haguéssin de fer front al pagament del rescat d'algun membre de la família capturat per "*qualsevols moros y Infels...*", i encara llavors, únicament a carta de gràcia.

Enterrament als Josepets

Agustí de Judice i Maria Fiesco van ser pares de quatre barons: Sebastià, el gran, Paris-Antoni, Nicolau i Andreu-Agustí. Agustí ja era mort l'abril de 1624, quan un terrible avalot popular, del que aviat parlarem, afectà els seus fills i successors. Van ser sebollits a la capella de Nostra Senyora del Roser del convent

7. *Dietari de Jeroni Pujades*. IV. Ed. a c.d. Josep M. Casas Homs. Barcelona: Fundació Vives Casajuana, 1975 [= PUJADES. *Dietari...*], III, p. 199.

8. PUJADES. *Dietari...*, p. 174. La concessió del privilegi de Noblesa, consta als registres de l'Arxiu de la Corona d'Aragó, i és citat per l'arxiver-nobiliarista Xavier de Garina Duran. SARRAGA Y SAMPER, PABLO DE (+). "Privilegis nobiliaris atorgats pel comte-rei Felip II (1598-1621)". *Paratge. Quaderns d'Estudis de genealogia, heràldica, Sigil·lografia i Vexil·lologia*, Barcelona, 7 (1996) 9-25: 16.

9. BALAGUER, VÍCTOR. *Las calles de Barcelona en 1865*. III. Madrid: Imprenta y Fundición de Manuel Tello, 1888, II, p. 334-335.

de Sant Josep dels Carmelites descalços, però a mitjans de juliol de 1639 eren traslladats:

“a la capella de St. Albert de la matexa iglesia los cossos dels nobles Sors. de don Agustín Judice de la ciutat de Genova y de la Sra. dona Maria Judice y fiesco conjuges difunts, y aquells posaven en una caxa tots junts, ço es primer dit don Agustín y posada una part enmig després dita noble Sra. dona Maria los quals digué ser los matexos Pere Sola fosser per haver enterrat aquells”⁽¹⁰⁾.

L'AVALOT CONTRA ELS GENOVESOS

Ser armadors del rei, en una època en què la construcció de bucs de guerra era un dels principals objectius navals de la Corona, significava tenir el camí obert a grans prebendes, avantatges, promocions i privilegis. Significava, així mateix, comptar amb el vist-i-plau del poder central i amb la seva quasi absoluta condescendència. Valdre's d'aquestes preferències va ser el que va fer dels Judice una família impopular, quan d'entrada els catalans sis-centistes ja avorrien els genovesos per la rivalitat comercial i militar que els enfrontava secularment. Els Judice usaren i abusaren de la seva posició amb la Corona, a més d'aplegar una gran fortuna, no respectaven lleis ni constitucions⁽¹¹⁾, s'advocaren la prerrogativa de nomenar a tres dels vuit capitans dels seus galeons, i dos dels quatre germans Judice Fiesco (Paris i Nicolau) van esdevenir generals de llurs galeres, pel sol fet d'haver-les fabricades, sense estalviar per això tota mena d'arbitrarietats i escàndols, com tindrem ocasió de veure⁽¹²⁾.

En aquesta situació, no és d'estranyar que només manqués un detonant perquè la gent es llancés als carrers a perseguir-los, i aquest detonant s'esdevingué el 9 d'abril de 1624⁽¹³⁾. Per tal d'omplir les tripulacions dels galeons que

10. El protocol notarial que s'aixecà per formalitzar el trasllat és a l'AHPB, Pedro Pablo Vives, not., manual 14 (1639), f. 733v.

11. Per a mostra, un botó. El juliol de 1628 els diputats enviaven una ambaixada al virrei queixant-se de la contrafecció que suposava la intromissió del Consell de Guerra de Madrid, en un procediment judicial del Principat. Aquest procediment interferia en l'apel·lació davant Capitanía General que els germans Judice (Sebastià i Nicolau) presentaren en la sentència que els enfrontava a l'alferes Damià Oller. Els diputats consideraven els germans Judices del Consell de Guerra i exigien al virrei que deixés sense efectes les diligències expedides per dit organisme. *Dietaris de la Generalitat de Catalunya* [= DGC], V (1623-1644). Barcelona: Generalitat de Catalunya. 1999, p. 237.

12. Per copsar el pes que tenia el front militar marítim per a la monarquia hispànica, només cal repassar el discurs de la Corona a les Corts Catalanes de 1626 (ZUDAIRE, EULOGIO. “El discurso de la Corona en las Cortes Catalanas de 1626”. *Hispania*, LXXX (1960). El lustre entre 1621-1625 ha estat denominat l'època daurada de la construcció de bucs, les dressanes no paraven de fer vaixells, a un ritme de 50 cada any (ELLIOT, J.H. *El Conde-Duque de Olivares*. 6ª ed., tr. Teófilo de Lozaya. Madrid: Crítica, 1991, p. 174 i 251) Sobre les concessions a que es veia obligada la Corona per fomentar el poder naval, vegeu THOMPSON, I.A.A. *Guerra y decadencia. Gobierno y administración en la España de los Austrias, 1560-1620*. Barcelona: Crítica, 1981, p. 224-226, 244-247, 248, etc.

13. Seguim bàsicament el detallat relat que en feu Pujades, a PUJADES. *Diari...*, III, p. 174 i ss. També es pot consultar a la crònica de Miquel Parets. *De los muchos sucesos dignos de memoria que han ocurrido en Barcelona y otros lugares de Cataluña*. Vols. XX-XXV. *Memorial Histórico Español*. Madrid: Manuel Tello, 1888-1893, vol. XX, p. 99-101. Bruniquer a penes n'he fa un esment, *Rúbricas de Bruniquer. Ceremonial dels Magnífics Consellers y Regiment de la Ciutat de Barcelona*. IV. Barcelona: Ajuntament, 1913, II, p. 331.

Felip IV havia destinat a guardar les costes de la Mediterrània, els comandaments i armadors van haver de recórrer a mariners mallorquins puix que no se'n trobaven per Catalunya i València que volessin enrolar-s'hi. Ara bé, els Judice també van reclutar genovesos, gent de baixa estofa i condició que no van tardar a barallar-se amb els mallorquins. Havent arribat al moll barceloní tres galeres genoveses, el col·lectiu es va sentir prou fort com per donar via lliure a les revenjes, i van tirotejar un grup de mallorquins a la Capella de Nostra Senyora de Montserrat. Quan el virrei manà el veguer Diego de Vilanova l'arrest dels culpables, aquests es van fer forts al moll al costat de les galeres genoveses, i a més de resistir-se a l'arrest, no van dubtar a balejar el propi veguer. La gent de la marina assistí el virrei a pedrades, i els genovesos baixaren una companyia de soldats que es parapetaren al moll disparant contra la població civil. Desfermada la situació, la gent de la ribera s'esvalotà contra els genovesos, i no van tardar en anar a fer comptes amb els Judice, a la seva casa del carrer de Montcada.

“De aquí anaren al carrer de Montcada y posaren foch a casa dels Júdice, genovesos ya dalt dits, y cremaren y robaren quant pogueren y mataren un cavall. Fou lo acte de cruel inhumanitat y barbàrie. Fou Déu servit no arribàs lo foch a la estància de la bodega abont hi avia doscents quintars de pólvora per los galeons, que arribant-hi se n'haguera bolat mig Born y Santa Maria de la Mar. Usaren grans crueltats en esta crema perquè a més de robar cada qual lo que podia, prenian matalaços // y roba y ho llensavan al foch. Cremaren-se totes las velas dels galeons, los llibres y papers del rey y los de la Cruzada. Las senyoras mara y muller de Júdice hagueren de fugir per las tauladas y sabent lo populacho que ellas eran al costat en casa de Pau Cànoves, volguerren posar foch en dita casa, sinó que se assentaren allí alguns cavallers ab lo comte de Savallà y don Luíz de Montsuar, balle general de Catalunya”⁽¹⁴⁾.

L'avalot no finí fins dies després, quan els ànims s'anaren calmant, però fins llavors *“Era tanta la confusió y avalot de poble que no hi avia foraster segur si tenia tal de home genovès”*. El virrei manà detenir els capitostots de l'amotinament, però únicament es va procedir contra els instigadors de l'incendi de la casa dels Judice, un forner dit Antoni Botari i una peixatera, Marina, i algú més⁽¹⁵⁾.

A més de l'ensurt, els Judice van avaluar el cost de les pèrdues ocasionades per l'assalt, saqueig i crema de la seva casa del carrer Montcada en més de 30.000 ducats, puix que als estralls materials s'hi havia de sumar la pèrdua de diners, joies, jurs i altra documentació reial⁽¹⁶⁾.

14. PUJADES. *Diari...*, III, p. 175, 176 i 177.

15. I encara els van processar per fer malbé propietat (el forner matà un cavall) i robar joies. Ho recalca CORTEGUERA, LUIS R. “El motín çuna institució de la política popular en la Barcelona del XVI y XVII?”, en: *Pedralbes*, 13-II (1993 = *Les Institucions Catalanes (segles XV-XVIII) Tercer Congrés d'Història Moderna de Catalunya*. Barcelona, 1993) 235-241: 239-240.

16. Arxiu de la Corona d'Aragó [= ACA], *Consell d'Aragó*, llig. 273. Sebastià Judice en demanava una compensació.

Si hem de creure Víctor Balaguer (i si no es tracta del mateix episodi...), la casa dels Judice fou novament incendiada el novembre següent, per Tots Sants, altra cop per causa de les bregues i pendències entre mallorquins i genovesos. Aquest cop la història culpava més els mallorquins que no pas els genovesos. Els Judice van fer un assentament amb el rei per armar alguns vaixells a Arenys, però els armaren a Mallorca, enrolant “*la escoria y tots los bandits de ditas illas*”. En l’avalot hi hagué trets i canonades, les galeres genoveses hagueren de salpar i allunyar-se del moll, i van ser processats dos artillers de la ciutat per haver disparat contra galeres reials⁽¹⁷⁾.

ELS JUDICE CAVALLERS DE SANTIAGO

Sebastià de Judice Fiesco, tresorer de la Santa Cruzada, armador de galeres del rei, noble, i potser cavaller de l’Ordre de Santiago, va assistir a les Corts inconcluses de 1626. Va casar-se amb Maria Spinola, de qui hagué dos fills, Francesc i Paula, hereus de la família al no tenir descendents cap dels altres tres germans de Sebastià⁽¹⁸⁾. La “*mare y muller de Judice*”, que van fugir de l’avalot pels terrats, eren, sens dubte, Maria Fiesco i Maria Spinola. Ignorem la data de la mort de Sebastià i també la de la seva esposa, en tot cas abans de 1650⁽¹⁹⁾, però sí que sabem que la seva relació econòmica amb la Corona acabà sent desastrosa. Com va passar a tants i tants altres factors i assentistes, Felip IV els va acabar devent una fortuna, en el cas dels Judice, es tractava de dues partides que ascendien a la molt respectable xifra de 300.000 ducats de plata una, i 75.000 rals de vuit l’altra⁽²⁰⁾.

En tot cas, mentre els negocis anaven bé i els Judice s’enriquien, durant la dècada dels trenta del segle XVII, van proposar-se anar més enllà del privilegi de noblesa aconseguit pel pare Agustí el 1620. El 1630 i el 1638 ingressaven a l’Ordre de Santiago els dos germans, Paris i Nicolau, respectivament. A Sebastià li mancava estendre la seva noblesa sobre un domini territorial, i per això el 15 d’abril de 1631 va adquirir la castlania de Tamarit, comprant-la als frares de la Vall d’Hebró. En prengué possessió el 15 de juny següent, i a més,

17. BALAGUER. *Las calles de Barcelona...* II, p. 335-336.

18. MORALES ROCA, FRANCISCO JOSÉ. *Próceres habilitados en las cortes del Principado de Cataluña, siglo XVII (1599-1713)*. II. Madrid: Hidalguía, 1983, I, p. 278; BRU DE SALA, LLUIS; FLUVIÀ, ARMAND DE. *Nobiliari del Reial Cos de la Noblesa de Catalunya*. Barcelona: Reial Cos de la Noblesa de Catalunya, 1998, p. 99; GARCIA CARRAFFA. *Diccionario heráldico y genealógico...*, XLV, p. 202. No hem trobat cap registre ni expedient d’ingrés a l’Ordre de Santiago de Sebastià de Judice, però E.J.Morales i A.Flavià així ho afirmen, per tant (i no pas pel primer, l’obra del qual està totalment desacreditada entre els nobiliaristes), ho acceptem sols com una possibilitat.

19. Ambdós apareixen com a difunts a 27 d’abril de 1650 en els capitols matrimonials de la filla Paula amb Andreu Cordelles Ponsich. AHPB, Pedro Pablo Vives not., Llibre Vè. de Capitols Matrimonials (1649-1655), f. 154-156.

20. Altre cop el testament de Paula Judice Spinola (1 d’octubre de 1680) és qui ens facilita la notícia. La última dels Judice disposava d’aquest deute per als seus successors. Sobre les nissagues d’assentistes a les que la Corona devia inmensos fortunes, vegeu DOMÍNGUEZ. *Política y hacienda...*

augmentà el patrimoni amb l'adquisició de dues cases a la plaça del Castlà, per tal d'eixamplar el castell del Castlà, i del molí del Pas, inversions que arribaven quasi a les 500 lliures⁽²¹⁾.

ELS JUDICE GENERALS DE GALERES

El cruel Paris de Judice

Paris-Antoni de Judice Fiesco, fill d'Agustí de Judice i de Maria Fiesco i germà de Sebastià, comandava galeres ja el 1624, quan diversos episodis donaven fe de la seva crueltat. Pujades ens en comenta un parell. El 15 de maig de 1624 Paris (o tal volta Sebastià) occí a punyalades un mariner grec, hàbil bucejador, perquè es negà a capbussar-se per ajudar a arborar el pal major d'un falcó per només cinc ardits de salari. No cal dir que el crim quedà impune, "*Sufre lo virey, calla lo poble y desvergonyexen-se los genovesos tant com assò. Castigue u Déu, puix no u fan los hòmens*"⁽²²⁾.

La impunitat dels Judice, es féu del tot evident amb altres trapelleries de Paris. A finals de gener de 1625, era governant un galeó a Roses, i es negava amb diverses excuses a marxar a Mallorca com li tenia manat el virrei. Més encara, a Roses estant, aprofità per abordar una nau de genovesos fent-se amb la mercaderia de teles valorada en uns 2 o 3.000 escuts. Mentre la tripulació va ser capturada i engrillonada al seu galeó, el patró i altres dos, arribaven a Cadaqués nedant i es lliuraven a les autoritats locals. El governador del comtat d'Empúries no volgué lliurar el dit patró a Paris Judice, sense haver-ho abans informat al virrei i al duc de Cardona. Això enutjà el més terrible dels Judice,

"Lo qual se tingué per tant mal content que en lloch de sosegar-se detingué presos molts dias en ceps a alguns de la terra qui eran entrats al galió y a algú de ells tant cruelment que li posà lo coll y no las camas, fent-lo estar de boca a terra en lo cep. Sobre de assò passaren grans requestas y cartas del duch y del virey, y lo Júdice se atreví a dir que ell en mar no conexia al virey sinó als generals de la mar, tenint-se en què no soltaria los detinguts fins que la terra li donàs lo dit patró y mariners"⁽²³⁾.

Pressionat pel virrei, Paris hagué de salpar després de provisionar-se, no sense que abans s'endugués bestiar robat en una muntanya, segrestés tres pescadors i engegés un tret de canó, "*Està molt bé, puix lo rey nostre senyor ama més als genovesos que a sos fels catalans, pobres y malaventurats*".

Aquest Paris de Judice va ser recompensat (suposem que per diferents serveis dels que fins ara hem exposat...) amb un hàbit de l'Ordre de Santiago el

21. ROVIRA. *Tamarit...*, p. 47-48.

22. PUJADES. *Diari...*, III, p. 181.

23. PUJADES. *Diari...*, III, p. 198-200.

maig de 1630, i un important càrrec militar, el de capità de les guàrdies del Principat (la guàrdia de corps del virrei). Morí a Perpinyà el 1634⁽²⁴⁾.

El general de galeres Nicolau de Judice

L'altre germà marí fou Nicolau, amb una carrera militar més llarga que l'anterior, però no per això més digne. A mitjans d'agost de 1632 aconseguia el permís de navegació expedit pel Consell d'Índies, i només tres anys més tard l'ingrés a l'Orde de Santiago⁽²⁵⁾. Hem d'entendre que d'ençà 1632 navegà (tal volta substituïnt el germà Paris) per compte del rei allà on se li manava, comandant les galeres dels Judice amb el títol de general, amb major o menor fortuna (més menor que no pas major...). Sabem que féu almenys un viatge a Amèrica, comandant la *Flota de Tierra Firme* per traslladar metalls preciosos (salpà el maig de 1634 i atracà de tornada el juny de 1635). Tanmateix, va sofrir una "visita" o inspecció depurativa de caire administratiu, que l'ihnabilità provisionalment, i li imposà una multa de 8.000 ducats. A mitjans de juny de 1637 en reclamava la revisió, i a finals de novembre de 1638 la suspensió de la condemna i el perdó de la multa⁽²⁶⁾.

El juliol de 1638 era destinat a La Corunya, i juntament amb d'altres alts comandaments s'integrà en la flota de Lope de Hoces per socórrer Hondarríbia, bloquejada pels francesos. Veient impossible trencar el bloqueig per la diferència de número entre la flota gala i la dotzena de galeons que duïen, intentaren entrar per Guetaria, però els francesos s'hi llençaren a sobre tancant-los en el moll i destruint els galeons a gratcient amb *brulotes*. Nicolau de Judice va ser un dels pocs comandaments supervivents de la desfeta, i ho va ser per caure'n en una d'altra. L'agost de 1639 comandava una flotilla de sis galeons, quan va ser localitzada per l'esquadra francesa de l'almirall Sourdis, que l'alcancà i la destruí a Santoña. Va ser gràcies al ràpid socors de l'almirall Antoni d'Oquendo que els francesos no van arrodonir aquella victòria naval desembarcant i lliurant-se a un memorable saqueig⁽²⁷⁾.

Amb l'esclat de la Revolució catalana de 1640 i el nou teatre d'operacions bèl·liques a Catalunya, Nicolau de Judice fou destinat a la Mediterrània, que se li donà una mica millor. El 20 d'agost de 1641 participava en el socors de Tarra-

24. VIGNAU, VICENTE Y UHAGÓN, FRANCISCO L. DE. *Índice de pruebas de los caballeros que han vestido el hábito de Santiago desde el año 1501 hasta la fecha*. Madrid: Est. Tip. Vda. e hijos de M. Tello, 1901, p. 179; AHN. *Sección de Ordenes Militares. Índice de expedientillos y datos de hábito de caballeros en Santiago, Calatrava, Alcántara y Montesa*. Madrid: Servicio de Publicaciones del Ministerio de Educación y Ciencia, 1976, p. 288; GARCIA CARRAFA. *Diccionario heráldico y genealógico...*, p. XLV, p. 202. Que va morir a Perpinyà el 1634 ocupant el càrrec de capità de la companyia de les guardes del Principat, ho sabem pel memorial del seu nebot Francesc de Judice Spinola, de 1647, que no va dubtar en fer-ho constar com a mèrit quan aspirava al mateix honor. ACA, *Consell d'Aragó*, llig. 397. El DGC (VI -1644-1656-), també esmenta que Paris Judice fou capità de la companyia de les guardes de Catalunya, després del 1631 i abans de 1639 (p. 1.487 i 1.492).

25. MAGDALENO, RICARDO. *Títulos de Indias. Catálogo XX del Archivo General de Simancas*. Valladolid: Patronato Nacional de Archivos Históricos, 1954, p. 11; AHN. *Sección de Ordenes Militares...*, p. 1.976.

26. HEREDIA HERRERA, ANTONIA (dir.). *Catálogo de las Consultas del Consejo de Indias (1637-1643)*. Sevilla: Diputación Provincial, 1990, p. 45, núm. 203; ÁLVAREZ NOGAL, CARLOS. *El crédito de la monarquía hispánica en el reinado de Felipe IV*. s.l.: Junta de Castilla y León, 1997, p. 380.

27. ALCALÁ-ZAMORA Y QUEIPO DE LLANO, JOSÉ. *España, Flandes y el Mar del Norte (1618-1639). La última ofensiva europea de los Austrias madrileños*. Barcelona: Planeta, 1975, p. 399 i 418.

gon, governant la galera “Testa de Oro” de l’esquadra de Nàpols, actuació tal volta enaltida per un informe del general Pedro de Orellana, amb el qual se li obrien les portes de la munificència reial⁽²⁸⁾. Passà a la Cort, reformat (o sigui, sense comandament ni destinació), on entenem que s’hi està molts anys a l’espera d’arranjar satisfactòriament els seus afers judicials i d’obtenir un nou destí. A principis de desembre de 1641 reclamava les mercès que se li havien fet, pretenió que rebia el vist-i-plau del Consell que, a més, li concedia un ajut en metàl·lic de 2.000 ducats. A mitjans de gener de 1644 seguia condemnat per la visita de 1636 i existien dificultats per condonar-li la multa a canvi de la mercè concedida; el maig següent es conformava amb que se li descomptessin 2.000 ducats (de la mercè) dels 3.000 que encara devia de la multa. El juny de 1645 se li havia fet mercè de 3.000 ducats, però no eren viables als efectes que havia proposat per cobrar-los; pretenia, llavors, seguir cobrant salari de general reformat, fins que se li donés un nou càrrec. El setembre següent era proposat en terna, però no elegit, per general de la flota que l’any següent havia d’anar a *Nueva España*, i l’abril de 1646, era igualment proposat, però no elegit, en la terna per comandar la flota de *Tierra Firme*⁽²⁹⁾. A partir d’aquí, no trobem ja més notícies sobre Nicolau de Judice, circumstància que, a manca de més dades, ens mena a suposar que, o bé va traspasar a Madrid, o bé va retirar-se.

EL GERMÀ CAPELLÀ

Poques notícies tenim sobre el que suposem germà petit dels Judice Fiesco, el frare Andreu-Agustí. Tan solament que professava la regla de sant Agustí com a prior del seu convent a Girona, i que el 1641 era exilat a la Cort de Madrid. S’havia destacat per afecte a Felip IV fins el punt que els diputats li van donar 24 hores per embarcar-se i abandonar la ciutat, “y sin admitirle réplica ni dejarlo bolver a su convento a recoger sus libros y papeles”, explicava la carta de 29 de juliol de 1643 de l’influent Benet d’Anglasell que acompanyava el seu expedient⁽³⁰⁾. Anglasell no estalvia elogis de la seva lleialtat i vàlua personal, dient

28. *Memorial Histórico Español*. Madrid: Manuel Tello, 1888-1893, vol. XXIII, núm. 671, p. 189. *Inventario General de Manuscritos de la Biblioteca Nacional*, VI (2.100 a 2.374). Madrid: Ministerio de Educación Nacional. Dirección General de Archivos y Bibliotecas, Servicio de Publicaciones, 1964, núm. 2.374 / 63.

29. El 1643 era a la Cort, i feu de testimoni de en l’expedient de proves de noblesa obert a Guerau de Guardiola (MOLAS I RIBALTA, PERE. *Catalunya i la Casa d’Àustria*. Barcelona: Curial, 1996, p. 211). L’arranjament dels seus assumptes el tramitava via Consell d’Índies. HEREDIA. *Catálogo de las Consultas del Consejo de Indias (1637-1643)*..., p. 464; id. (1644-1650), p. 3, 26, 121, 124, 142-143 i 207.

30. Benet Anglasell era el magistrat de l’Audiència supervivent del Corpus de Sang més influent, i com a tal l’encomenat de reorganitzar la institució primer a Saragossa i després a Lleida. Havia entrat a l’Audiència el juny de 1635 i fet costat el virrei en la campanya de Leucata. Quan s’esdevingueren les alteracions de la Revolució de 1640, es trobava a Girona on el seu germà Geroni era canonge, i ajudaren activament a posar sans i estalvis més d’un centenar de soldats castellans. A principis de 1641, i amb grans riscos, els germans aconseguiren abandonar el país i passar a l’Aragó. El maig de 1643, Felip IV, satisfet dels seus serveis, consultava amb el president del Consell Suprem d’Aragó la manera de beneficiar-lo i tenir-lo content, i se’l proposava per a la plaça de regent de l’Audiència de Catalunya o de Sardènia. Morí apunyalat a Lleida el juliol de 1644. FLORENSA I SOLER, NÚRIA; GÜELL, MANEL. ‘Pro Deo, Pro Regi, et Pro patria’. *La revolució i la campanya militar de Catalunya de 1640 a les terres de Tarragona*. Barcelona: Fundació Salvador Vives Casajuana (en premsa). ACA, *Consell d’Aragó*, llig. 292. SANABRE, JOSÉ. *La acción de Francia en Cataluña en la pugna por la hegemonía de Europa (1640-1659)*. Barcelona: Real Academia de Buenas Letras, 1956, p. 258.

que era “no solo bien afecto pero muy apasionado en todo lo tocante a la reducción a la obediencia de V. Magd. [...] doy fe a V. Magd. de que a más de su calidad muy notoria concurren en su persona muchas letras, virtud, religión y prudencia...”. El coneixia prou bé, puix que en van passar moltes juntes a Girona quan el 1640 Anglasell quedà detingut allí pels revoltats “detenido de los mesmos ministros comunicué mucho al dho. Fray Agustino Judice...”⁽³¹⁾

El 23 de novembre de 1654 era nomenat ecònom de la Catedral de Michoacán (Mèxic)⁽³²⁾. Era viu encara l'octubre de 1680, quan la seva neboda Paula de Judice el designava marmessor del seu testament.

FRANCESC DE JUDICE SPINOLA Y FIESCO, MILITAR DE LA GUERRA DELS SEGADORS

Hem estat temptats de titular aquest apartat “Francesc de Judice, el castlà-baró de Tamarit”, perquè l'hereu de Sebastià de Judice Fiesco, no va aturar-se en consideracions i s'intitulava baró de Tamarit sempre que podia (ho féu en inscriure's com exiliat a la Cort –1641–, i en el memorial que adreçà al rei –1647–). Nogensmenys, hem considerat que era més representativa la seva faceta com a militar.

Fervent filipista

Residia al seu palau del carrer de Montcada de Barcelona quan s'esdevingueren les alteracions de la Revolució de 1640. Malgrat no embolicar-s'hi, va ser considerat malafecte a la causa catalana amb la depuració que féu el virrei Brézé, i enviat com tants d'altres desterrats a Gènova⁽³³⁾. Des d'allí demanà un càrrec per servir al rei. En el seu memorial de juny de 1643 constava que havia “*cumplido con sus obligaciones de buen vassallo de V. Md. dejando su cassa y hacienda por no haver querido juntarse ni adherir a los sediciosos*”, i que havia estat un referent per a tots els filipistes de la ciutat que van ser obligats a embarcar-se cap a Gènova. El seu memorial anava acompanyat de cartes d'avaladors de pes, el Dr. Benet Anglasell, l'ambaixador espanyol a Gènova Joan d'Eraso, i Gregorio Parceró, bisbe de Girona⁽³⁴⁾.

S'embarcà en galeres de Sardenya i anà a la Cort. Obtingué en compensació l'hàbit de l'Orde de Calatrava, i fins a quatre cèdules reials successives perquè el possessin al front de la primera companyia de cavalls coracers que vaqués. En el seu memorial meritava haver anat a servir militarment al front de

31. VIDAL PLA, JORDI. *Guerra dels Segadors i crisi social. Els exiliats filipistes (1640-1652)*. Barcelona: Edicions 62, 1984. ACA, *Consell d'Aragó*, llig. 292 [8 de juny de 1643].

32. HEREDIA HERRERA, ANTONIA (dir.). *Catálogo de las consultas del Consejo de Indias (1651-1656)*. Sevilla: Diputación Provincial, 1992, p. 455. Aquesta font esmenta com a beneficiari de la prebenda a “Francisco Judicifieso”, però ens imaginem l'error de confondre'l amb el germà Andreu, l'únic que era eclesiàstic.

33. SANABRA. *La acción de Francia...*, p. 282.

34. ACA, *Consell d'Aragó*, llig. 292.

Lleida d'ençà el febrer de 1644, en qualitat d'entretingut “y se ha hallado las quatro campañas que han passado en todos los reenquentros, tomas de lugares, sitio y socorro de Lérida y lo queda continuando con sessenta escudos de sueldo...”. El marquès d'Aitona afegia al recomanar-lo (en informe de 17 de març de 1648) que Judice havia capitanejat companyies de cavalls⁽³⁵⁾.

Capità de les Guardes de Catalunya

L'octubre de 1647 vacà la plaça de capità de la companyia de cavalls de les guardes de Catalunya, la guàrdia de corps del virrei, per mort del titular Antoni Cassador⁽³⁶⁾. Era una molt bona oportunitat de promoció, ja que el càrrec estava reservat a militars nascuts en el Principat, i a més de la influència dels Judice, Francesc comptava amb el fet que el seu oncle Paris ja havia ocupat el càrrec. Així doncs, presentà un memorial sol·licitant-lo, i a pesar de que aquesta dignitat era cobejada per altres militars que també la demanaren, el virrei marquès d'Aitona en féu una terna posant a Francesc de Judice en primer lloc, i finalment fou nomenat capità de la companyia de cavalls de les guardes de Catalunya.

Val la pena fer constar que Judice va passar per davant de militars catalans amb més anys de servei i mèrits per accedir al càrrec, com foren Francesc de Pedrolo Duc, Francesc Pons Montclar o Josep de Sentis Llanes. Un succint repàs dels seus respectius fulls de serveis, és suficient per evidenciar-ho notòriament. Pedrolo (1606-1667), havia estat dues vegades capità d'infanteria i havia servit a Milà molts anys. Començà la carrera militar com a soldat ras i es distingí a la campanya del Parmesà i del Piacentí i a la batalla de Tornavento (1636). Retornà a Catalunya el 1637 i després a Gènova el 1641 on, pels seus mèrits militars, ascendí novament a capità, distingint-se a Asti i en la presa de Tortona; serví l'Almirall de Castella de virrei de Nàpols i més tard com a escorta personal de l'ambaixador a Roma comte de Siruela. El 1644 passà a la Cort i fou nomenat cavallerís major, mestre sala de Luis de Haro (nou privat de Felip IV), i cavaller de l'Orde de Montesa (23 de juny de 1644). A més d'aquest full de serveis impecable, els antecedents familiars eren envejables. El germà gran Jacint havia estat capità de la milícia de la vila de Valls i màxim responsable de la seva organització defensiva (1637), i havia servit en la campanya de Salses (1639), morint-hi poc després. Un altre germà, Rafel-Joan, havia servit de soldat a Nàpols des de molt jove (1619), i el 1636 fou nomenat governador del Camp de Tarragona⁽³⁷⁾.

35. AHN. *Sección de Órdenes Militares...*, p. 288. ACA, *Consell d'Aragó*, llig. 397. Per tenir una bona idea de les accions militars de l'exèrcit hispànic al front de ponent, podem recomanar la lectura, a més és clar de Sanabre, de GONZALO, JUAN LUIS; RIBES, ÀNGELES; ÚCEDA, ÓSCAR. *Els setges de Lleida. 1644-1647*. Lleida: Ajuntament, 1997, i el repàs de la compilació de fulls volants d'ETTINGHAUSEN, HENRY. *La guerra dels Segadors a través de la premsa de l'època*. IV. Barcelona: Curial, 1993.

36. Pot ser l'Antoni Cassador que militava a favor de la Diputació fins a la batalla de Montmeló (1642). Veure GÜELL, MANUEL. *El setge de Tarragona de 1641*. Tarragona: Arola Editors, 2003, p. 49.

37. ACA, *Consell d'Aragó*, llig. 290 i 397; GARCÍA CARRAFFA. *Diccionario heráldico y genealógico...*, LXVII, p. 148; ROVIRA I GÓMEZ, SALVADOR-J. “Els nobles de Valls a l'època dels Àustries”. *Historia et Documenta*, Valls, 6 (2000) 161-198: 179-182.

Pons de Montclar, senyor de Montsonís, havia col·laborat en la rendició d'Agramunt, però hi hagué de fugir al recuperar-la La Mothe. S'enrolà a l'exèrcit i prengué part a la batalla de Llorens (1644), al setge de Balaguer, acompanyant el virrei Cantelmo, i a la presa d'Agramunt, on es distingí lluitant contra la cavalleria francesa. El seu pare, Josep Pons de Montclar havia fet carrera militar al redós de la Diputació, participant a l'acció militar de Tamarite de Litera (1640), comandant un terç català al front de ponent i participant en les llesves per a la campanya de Tarragona (1641). Més tard canvià de bàndol i donà valuosos avisos a les autoritats militars i governatives castellanques que van servir per a la presa de Balaguer. Morí el 1644 combatent en l'exèrcit castellà. Un germà de Francesc, Onofre, era capità de cavalls coracers i havia mort en el front de Lleida el 1643. El castell de Montsonís fou assaltat i saquejat dues vegades pels revolucionaris⁽³⁸⁾.

La carrera militar de Josep de Sentís (†1660) no és tan llarga com la de Pedrolo, però sí més intensa. Participà a la campanya de Salses (1639) com a capità de la milícia d'Horta, servint a prop del virrei Santa Coloma, distingint-se en el combat de les trinxeres davant la fortalesa i acompanyant el mestre de camp Juan de Arce a la col·locació d'un petard a la porta; resultà ferit al combat de Ribesaltes. El 1640 serví d'enllaç amb l'invasor marquès de Los Vélez, participà en la contrarevolta tortosina i fou nomenat sergent major de la milícia urbana, defensant el pont de barques la nit del 30 d'octubre. Al cap d'un destacament que li deixà Los Vélez, assaltà i cremà Xerta, d'on l'havien expulsat per filipista. L'agost de 1641 s'embarcà en la flota del duc de Maqueda que socorregué Tarragona assetjada; el gener de 1642 prengué part a la batalla de Paret-Delgada, i en una acció de gran valor rescatà el mestre de camp való. Finalment, caigué presoner després de lluitar coratjosament a Montmeló quan marxava amb el virrei marquès de Pobar al socors de Perpinyà. La vàlua de Sentís era provada i el 1653 obtenia el bastó de mestre de camp, a més de mereixer el privilegi militar i l'hàbit de Calatrava. Com antecedents familiars podia al·legar, i al·legava ser nebot (llunyà) del virrei de Catalunya i bisbe de Barcelona Joan de Sentís⁽³⁹⁾.

Al front de la companyia de les guardes de Catalunya, Judice tingué més oportunitats de lluir-se militarment i de promocionar-se socialment (el 1648 era admès cavaller de l'Orde de Calatrava), iniciant una llarga llista d'èxits militars a redós de l'exèrcit castellà que manava el marquès de Mortara. El 25 de maig de 1650, al front d'un batalló de cavalls, prengué part en l'atac final contra els francesos en el socors de Castell Lleó, en la campanya en la que els castellans sotme-

38. ACA, *Consell d'Aragó*, llig. 293 i 397; RUBÍ, BASILI DE (a c.d.). *Les Corts Generals de Pau Claris*. Barcelona: Fundació Salvador Vives Casajuana, 1976, p. 258.

39. Archives Departamentales des Pyrénées Orientales [= ADPO], 1B, reg. 390, núm. 19; MUÑOZ I SEBASTIÀ, JOAN-HILARI; ROVIRA I GÓMEZ, SALVADOR-J. *Revolta i contrarevolta a Tortosa (1640)*. Tortosa: Dertosa, 1997, p. 95; GÜELL. *El setge de Tarragona...*, p. 134; GÜELL JUNKERT, MANEL. "Valls durant els primers anys de la guerra dels Segadors". *Quaderns de Vilanova*, Valls, 39 (2001) 47-69: 59 i 69 n.62; ROVIRA I GÓMEZ, SALVADOR-J. *Els nobles de Tortosa (segle XVII)*. Tortosa. Consell Comarcal del Baix Ebre, 1997, p. 288-289.

teren la Vall d'Aran. El setembre de 1650 estigué en el setge i rendició de Flix, a mitjans d'octubre en el de Miravet, i a principis de desembre assistia a la capitulació final de Tortosa; finalment, el 10 d'octubre de 1652, fou un dels militars que acompanyaven al marquès de Mortara en la seva entrada triomfal a Barcelona, que havia capitulat després de més d'un any de setge, en el qual és fàcil suposar que hi va prendre part⁽⁴⁰⁾.

Mestre de camp

Encara que Barcelona s'hagués sotmés a Felip IV, la guerra durà encara un septenni més. Els bàndols havien sofert certes modificacions, i ara més de la meitat de Catalunya donava suport al príncep Joan Josep d'Àustria per acabar d'expulsar tots els francesos del territori. Així fou com, dins d'aquesta nova dinàmica militar, Barcelona aixecà un terç de milicians per contribuir a les campanyes militars del nord. Estant Judice en bona sintonia amb les principals autoritats castellanques (no oblidem que les últimes campanyes militars les havia passat al redós del marquès de Mortara), sol·licità la plaça de mestre de camp, el màxim comandament d'aquest terç barceloní de nova creació. La intervenció a favor seu del príncep Joan Josep d'Àustria, virrei de Catalunya entre 1653-1656, fou determinant.

En carta des de Girona a 25 de juny de 1655, el príncep-virrei els recomanava Judice dient que servia a l'exèrcit

“con toda aprovaçion y, particularmente, en esta guerra, a que se añaden los servicios de su cassa. Y por juzgar que por ellos y por las buenas partes que concurren en dicho Francisco, se emplearía bien en el tercio que el consistorio levanta [...] supuesto que por soldado y por los demás requisitos deve prometerse el buen suceso de supretensión...”⁽⁴¹⁾.

El 21 de juliol següent els tornava a escriure per apressar-los en les llesves de soldats, i de pas els agraià el favor d'haver nomenat Francisco de Judice per al càrrec, favor que els regraciava novament en carta una setmana més tard⁽⁴²⁾. En aquesta última missiva elogiava el zel del consistori en els treballs de la lleva, i els anunciava que els hi havia enviat a Judice amb despatxos i perquè els ajudés en la comesa.

40. PÉREZ CASTAÑEDA, Mª ÁNGELES y COUTO DE LEÓN, Mª DOLORES. *Pruebas para contraer matrimonio de las órdenes de Calatrava, Alcántara y Montesa*. Madrid: Ministerio de Cultura, 1980., p. 81. Castell Lleó: *Copia de carta escrita al excelentissimo Señor conde de Lemos, Virrey, y Capitan General del Reino de Aragón, por el Excellentissimo Señor marques de Mortara, Capitan General del Exercicio Real en Cataluña, desde el campo junto al Gimestar, en 15 de Octubre 1650*. Saragossa: Diego Dormer, [1650], f. 6. Flix, Miravet i Tortosa: DGC, VI, p. 1.487 (sobre aquests episodis, vegeu, SANABRA. *La acción...*, p. 469 i ss.). Barcelona: *Relacion del feliz suceso que han tenido las armas del Rey nuestro señor, en la entrega de Barcelona*. Saragossa: Diego Dormer, 1652, f. 2.

41. DGC, VI, p. 1.401.

42. DGC, VI, p. 1.407 i 1.410. Efectivament, el consistori va escriure'l el dia 20 informant-lo dels càrrecs que havien elegit per al terç. Judice n'era el mestre de camp, el capità Pau de vinyes anava de sergent major, i com a capitans, Isidre Balanyà, Dionís Corder, don Francisco de Ripoll i Joan de Morales. DGC, VI, p. 1.521.

Tot i el nomenament, Judice encara tardà en posar-se al front del flamant terç barceloní, segurament perquè formar-lo degué costar uns bons mesos de temps. Mentre, seguí ostentant el càrrec de capità de les guardes de Catalunya, almenys durant el 1655 i el 1656⁽⁴³⁾.

Mort en combat

En una de les primeres accions bèl·liques amb la que Judice s'estrenaria com a mestre de camp, hi trobà la mort. Fou el 29 d'abril de 1658, les tropes castelles tenien assetjat Camprodon però el general Santones s'hi acostava amb efectius francesos per forçar l'aixecament del setge. El gruix de l'exèrcit castellà arribà abans, i disposà les posicions de combat, a la vanguardia de les quals hi aniria el terç de la Diputació del General, amb Judice al capdavant. El combat fou violent i sagnant, i després de dues hores indecises els francesos s'hagueren de retirar derrotats perdent 400 homes morts i més de 600 presoners. Sembla que en una primera fase del combat, Judice controlava una eminència que fou objecte de l'embestida del gros de l'exèrcit enemic, i malgrat la ferotge resistència s'hi hagueren de retirar (morint-hi Judice); fou en la següent fase, quan la cavalleria hispànica aplanà els francesos.

“los nuestros aguardavan en un llano puestos en disposicion de batalla, aviendo ocupado una eminencia con cantidad de Infanteria, que quedò a cargo del Maestro de Campo Don Francisco Iudici, que señoreava nuestra Plaça de Armas, à quien el enemigo con un grandissimo grueso de su Infanteria embistiò a esta eminencia, y los nuestros no pudièdo resistirle se retirarò, y la ocupò el enemigo, aviendo muerto en este choque el Maestro de Campo dô Francisco Iudici, y peleado valerosamente”⁽⁴⁴⁾.

“De los nuestros se han hallado hasta 50 hombres muertos, y 200 heridos, y entre ellos fue muerto el maestro de campo D. Francisco Iudici q. gobernava el tercio de la Diputación de Cataluña, y era Capitan de la Compañia de Cavallos de la Guardia del dicho principado, que peleó con grandissimo valor, cumpliendo con las obligaciones de su sangre”⁽⁴⁵⁾.

43. Els primers mesos de 1656, els diputats elevaren sengles súplices per preservar el dret secular de la companyia de guardes del Principat que comandava Judice, d'ostentar el lloc de vanguardia. DGC, VI, p. 1.487 i 1.492. L'11 de juny de 1656 a la vila del Catllar feia de testimoni d'un casament el tinent reformat Miquel de Pre, qui deia pertanyer a la companyia de Francisco de Judice. FUENTES I GASÓ, MANUEL MARIA. *El castell, vila i terme del Catllar. Segles XII-XVII*. Tarragona: Ajuntament del Catllar, 1999, I, p. 372.

44. *Segunda y mas copiosa relacion donde se declara y dà cuenta el feliz sucesso y vitoria que las Catholicas Armas de su Magestad han tenido en el Principado de Cataluña gobernadas por el Excelentissimo Señor Marques de Mortara Virrey y Capitan General del Principado de Cataluña, contra las Armas del Christianissimo Rey de Francia, sobre la fuerte Plaça de Campredon, hasta su rendimiento*. Madrid: Julian de Paredes, 1658.

45. *Relacion de la feliz vitoria que han tenido las Catholicas Armas de su Magestad (que Dios guarde) gobernadas del señor Don Prospero Totavila, General de la Cavalleria en el Principado de Cataluña, contra las del Christianissimo Rey de Francia, que governava monsiur de Santone, en el dicho Principado. Dase cuenta del numero de los enemigos muertos y prisioneros, despojos de la batalla, y la restauración del Castillo de Campredon, Plaça fuerte en la montaña del Coll de Pertús. Sucedió la vitoria el Lunes 29 de Abril, y el rendimiento del dicho Castillo el Sabado 4 de Mayo deste año de 1658*. Sevilla: Iuan Gómez de Blas, 1658.

Feliu de la Peña també se'n feu ressò, quan apuntava al descriure aquella acció bèl·lica que "*Costó esta Vitoria tambien muchas vidas de los nuestros, y de algunos oficiales, y entre estos de Don Francisco Judice Maestro de Campo de la Deputación*". El Dietari de la Generalitat, en canvi, només en féu esment per fer constar el nomenament de Sebastià Duran com a substitut de Judice al front del seu terç. Les actes d'aquesta noble institució també apuntaren, en la proposta de reposició de càrrecs del trienni, a l'oidor militar Joan Guinart i a Josep Puigcerver "*Per lo lloch de deputat militar de la vegueria de Barcelona, que vaga per mort de mossèn Francisco Judice y Fisco...*"⁽⁴⁶⁾. No hi ha dubte que l'últim dels Judices barons fou el que major projecció social aconseguí, afegint als títols de "baró de Tamarit" i l'hàbit de Calatrava, alts càrrecs militars (capità de les guardes de Catalunya i mestre de camp del terç de la Diputació), i polítics, com a diputat militar de la vegueria barcelonina. El sabre d'algun francès truncà una carrera puixant que, donades les influències i ambició del nostre personatge, hagués pogut arribar encara molt més lluny.

La successió dels Judices

Francesc de Judice morí intestat, com afirmava en el seu testament la seva única germana Paula (1 d'octubre de 1680)⁽⁴⁷⁾. Per aquest últim document dels Judice castlans de Tamarit, podem conèixer que s'extingí el llinatge, títol i cognom. El 1661 o primers mesos del 1662, Paula cedia la castlania de Tamarit a un Francesc de Montserrat Vives en ple procés d'adquisició de baronies i drets senyorials amb els quals, vint anys més tard formaria el marquesat de Tamarit⁽⁴⁸⁾. Una mica abans, Paula, en la seva darrera voluntat, perfilava la descendència que deixava, ja sense el cognom Judice.

Paula Judice Spinola contractà capitols matrimonials el 27 d'abril de 1650 amb el que seria el seu marit Andreu Cordelles òlim Ponsich. Era, aquest, fill de Pere Joan Ponsich, ciutadà honorat de Vic i de Maria Francesca Cordelles, i provenia d'un llinatge burgès ennoblit poc acabat⁽⁴⁹⁾. Només pogué aportar una exigua renda de 100 lliures sobre l'arrendament d'un molí que posseïa a Esparaguera, i un escreix de 2.000 lliures. El matrimoni només durà un any i pocs mesos, ja que Cordelles testava el 22 d'octubre següent deixant hereva universal la seva esposa, i el testament es publicà el 20 d'agost de 1651⁽⁵⁰⁾; Paula sobrevisqué el seu marit més de trenta anys. L'enllaç, a primera vista d'investigació,

46. FELIU DE LA PEÑA Y FARELL, NARCISO. *Anales de Cataluña...*, Barcelona: Juan Pablo Martí, 1709, III, p. 342. DGC, VII, p. 55, 869 i 911.

47. AHPB, not. Josep Güell, Segon llibre de Testaments (1678-1689), f. 9-17.

48. Vegeu ROVIRA I GÓMEZ, SALVADOR-J. *El marquesat de Tamarit (1681-1837)*. Altafulla: Centre d'Estudis Altafullencs, 1992, p. 12.

49. El pare d'Andreu Cordelles era, probablement, Pere Joan de Ponsich, que obtingué la ciutadania honorada de Barcelona el 19 de desembre de 1589, farmacèutic de Vic fill d'un botiguer de draps. Això, si hem de creure a MORALES ROCA, FRANCISCO JOSÉ. *Próceres habilitados en las cortes del Principado de Cataluña, siglo XVII (1599-1713)*. Madrid: Hidalguía, 1983, I, p. 46.

50. AHPT, not. Pedro Pablo Vives, Llibre cinquè de Capítols Matrimonials (1649-55), f. 154-156; AHPT, not. Pedro Pablo Vives, Llibre sext de Testaments (1640-54), f. 1.

escapa a l'estratègia habitual que usarien els Judice, no únicament pel fet que el marit no aportés un patrimoni considerable, sinó pels vincles polítics oposats que tenia. La mare d'Andreu Cordelles s'havia tornat a maridar donant-li com a padrastre el jutge de la nova Audiència francesa Felip de Copons d'Aiguaviva de Tamarit⁽⁵¹⁾.

Andreu Cordelles i Paula Judice només tingueren una filla, Francesca, que es maridà amb Lluís de Vilana de Boixadors de qui hagué dos néts, Jordi i Maria Marta Vilana Cordelles Judice Spinola Fiesco⁽⁵²⁾. Paula Judice disposà el seu enterrament a l'església de Montesió, a la capella del P. Santo Domingo Soriano, on tenia enterrada la mare, sempre que no morís a Esparraguera, cas en el qual desitjava ser sebollida a l'església parroquial, en el vas del seu marit. Deixà diners per a un miler de misses, i féu algunes deixes pies: 20 lliures a l'Hospital de la Santa Creu, 10, als "pobres presos de les presons reals", etc. Finalment repartí tot el que tenia entre els dos néts. A Jordi de Vilana li cedí el lloc de Sant Feliu de Lluelles (terme de Montmajor, al Berguedà), i a la néta M. Marta tots els ensers mobles més preuats, joies, útils de plata, un llit esplèndit, 3.000 lliures i les exorbitants factures que li devia la Corona al seu pare Sebastià (300.000 ducats de plata i 75.000 rals de a vuit), per si algun dia s'esqueia cobrar-les.

EPÍLEG

Paula Judice morí els primers dies de juliol de 1681 (la publicació del testament és de data 6 de juliol de 1681), i amb ella s'extingia un llinatge que durant tres generacions visqué a Barcelona i donà: armadors, negociants, almiralls i militars.

Aquests Judices barcelonins que es van vincular amb Tamarit a l'adquirir-ne la castlania, van prosperar econòmicament al recer de les necessitats militars de la Corona, i van aprofitar-ho per projectar-se socialment. Quan Agustí de Judice aconseguí el privilegi de Noblesa el 1620, els fills (gairebé tots cavallers d'algun hàbit militar) maldaren per estendre la seva noble condició sobre alguna cosa més tangible que un document. En aquest sentit, la castlania de Ta-

51. Copons fou, el desembre de 1652, un dels jutges que instruí el procés contra els promotors del complot de Vic, condemnant a mort els germans Sarriera. Cal apuntar que el maig de 1652 figurava un "senyor" Francesc Ponsich de Vic, entre els detinguts del complot. Amb la caiguda de Barcelona Copons s'establí al Rosselló des d'on cooperà eficaçment en la imposició del nou règim francès. El 1660 fou nomenat conseller del Consell Sobirà del Rosselló, orga del que acabaria sent president. Morí a Perpinyà el 1686. *Gran Enciclopèdia Catalana*. V. Barcelona: Gran Enciclopèdia Catalana S.A., 1980, p. 577; BUSQUETS DALMAU, JOAN. *La Catalunya del Barroc vista des de Girona. La crònica de Jeroni de Real (1626-1683)*. II. Girona: Ajuntament / Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1994, II, p. 286, n.660; PLADEVALL I FONT, ANTONI; SIMON I TARRÉS, ANTONI. *Guerra i vida pagesa a la Catalunya del segle XVII. Segons el 'Diari' de Joan Guàrdia pagès de l'Esquirol, i altres testimonis d'Osona*. Barcelona: Curial, 1986, p. 71.

52. Vilana de Boixadors, era fill de Felip de Vilana de Peguera, barceloní que assistia a la Cort de 1626 i al Parlament de 1653. Segons Morales Roca, tingué un fill (Antoni de Vilana de Cordelles, capità de la Coronela de Barcelona) i dos nebots militars (Francesc i Joan-Antoni de Vilana de Vilamala, també capitans de dita Coronela). MORALES. *Próceres...*, I, p. 140-141.

marit, era un grau de jurisdicció senyorial mínim, al que s'aferraren per intitular-se "barons". Un cop fora de l'escena els capdavanters de la nissaga, la última Judice, Paula, es conformà amb l'herència del seu difunt espós i se'n desfeu de la de Tamarit.

Pel que fa al feu tamaritenc, encara que hi van invertir algun diner (500 lliures en obres d'ampliació de l'edifici del castlà), hem d'acabar censurant-los per no haver-ne estat a l'alçada. El castlà de Tamarit, era en teoria un càrrec que ultra els beneficis econòmics i socials que tenia, comportava igualment unes obligacions. El castlà d'un castell tenia l'obligació de defensar-lo en nom del rei. On era Francesc de Judice quan els francesos ocuparen el castell el maig de 1641?, on era quan s'hi hostatjava l'almirall francès Sourdis durant el setge de Tarragona?, on, quan els successius canvis de mans? La posició del castell tamaritenc era forta, i un port natural apte, i hagués resultat un enclau apreciable en poder dels castellans, però Judice era a Barcelona, a Gènova, i més tard al front de Lleida...

ARBRE GENEALÒGIC

